

En bildebok blir til

Å lage en god bildebok er en lang og møysommelig prosess.

Vi har fulgt illustratør Bjørn Ousland i prosessen med å lage barneboken «Bisk får en liten unge» fra skisse til ferdig bok.

Tekst og foto: Margrete Tennfjord

Bjørn Ousland er tegneserieskaper og illustratør. Han er oppvokst i en kreativ familie på Nesodden. Moren, Ingrid, har jobbet som bokillustratør og billedkunstner. Hun har vært en etablert og anerkjent kunstner i mange år. Faren, Odd, har arbeidet som grafisk designer. Både Både Bjørn og en søstrene har valgt å bli bokillustratører, mens den andre søsteren jobber med scenografi ved operaen i Oslo. Den i familien som har valgte en litt annen vei, er broren Børge Ousland som er en kjent polfarer. Men også han skriver bøker, så det er ikke helt fritt for familielikheter.

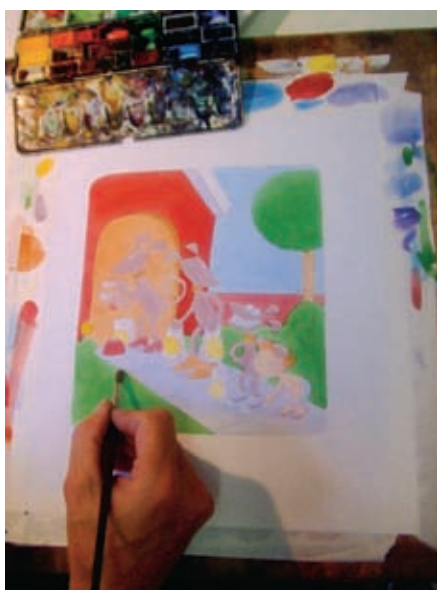
Tegneserier

Det var mens Bjørn var i militæret at han fant ut hva han ville arbeide med. Han ville bli tegneserietegner. Etter et år på Westerdahls reklameskole dro han til USA, hvor han fra 1982 til 1985 studerte ved *Joe Kubert School of Cartoon and Graphic Arts* i New Jersey.

– Jeg liker å fortelle med bilder. Og det føles godt å lage et konkret produkt, et synlig resultat av arbeidet mitt, forteller Bjørn.

Siden han kom tilbake til Norge etter endt utdanning, har han vært svært produktiv og skrevet

og tegnet en rekke tegneserier. Det er både humoristiske striper og hele album, blant annet basert på historiske materiale og norske folkeeventyr. Han har laget en egen tegneserietrilogi med folkeeventyr, med fargerike bearbejdelser av eventyrene *Mumle Gåsegg*, *Grimsborken* og *Soria Moria slott*. I en årrekke var Ousland blant de mest fremtredende tegnerne i humorbladet *Pyton*, med serier som *Helliter`n* og *Halvliter`n*, *Lucky Duck* og *Børt-Børre*. I 1995 kom den populære serien *Siggen og Piggen*.

Bjørn Ousland starter først med akvarellfarger i sine illustrasjoner.

Han bidro også med 87 avisstriper av *Småkryp* i Dagbladet i 1998. Senere ble det også illustrasjoner i skolebøker, og fra 2002 har hovedtyngden vært å illustrere bøker, spesielt barnebøker. Han har illustrert *Aschehougs illustrerte Norgeshistorie* og biografien om William Shakespeare, *Vil den virkelige William være så snill å reise seg!*

Litt om prosessen

Vi har fått følge med på produksjonen av barneboken *Bisk får en liten unge*. Her er Bjørn både forfatter og illustratør. Boken handler om en valp som finner en liten gutt som ikke har noen til å ta seg av ham. Fra Bjørn starter med en bokidé til boken er ferdig trykt, tar det ofte et år. Selve tegnejobben bruker han tre–fire måneder på.

– Jeg jobber først ut en skisse med historien og hvilke bilder jeg vil ha med. Sammen med forlaget finner jeg ut hvilket format som egner seg best, forklarer han.

Bjørns tegnestil er inspirert av amerikanske, humoristiske tegneserier med betydelige overdrivelser og forenklinger, ledige streker, klare konturer og rene fargeflater i en «funny animal»-tradisjon.

Skisser til boken *Bisk får en liten unge*. Hovedfiguren Bisk er en liten hundevalp som finner en gutt uten foreldre. Han maser seg til å få lov til å ta med ungen hjem.

– I andre omgang arbeider jeg fram en utgave med blyanttegninger, som er i riktig størrelse og så likt det ønskede resultat som mulig.

– I denne fasen arbeider Bjørn mye med de ulike figurene som opptrer i boken. Det er mange valg som må tas. I boken om Bisk måtte jeg for eksempel finne ut hvordan hundene og menneskene skulle være kledd. Det endte med at hundene har sko og halsbånd, mens ungen har bleie.

– Jeg er også opptatt av at fortellingen blir fortalt i bildene. Både voksne og barn skal kunne tolke bildene selv, også de som ikke har lært å lese ennå.

Akvarell og pastell

Bjørn bruker en kombinasjon av akvarellmaling og pastellfarger.

Blyanttegningene overføres til et finkornet akvarellpapir, f.eks. Montval 300 gram. Til overføringen bruker han et lysbord, men det går fint an å bruke en glassplate med en lampe under, forteller han. Det gjør samme nytten.

– Jeg tegner opp konturene i en lys, nøytral farge. Fiolett eller brunt blir ofte bra. Fargen må ikke konkurrere eller være for mye i kontrast til den fargen som skal benyttes.

Papiret fuktes på baksiden og spennes opp på en treplate med papirtape. Så kan akvarellmalingen starte.

– Jeg har selvsagt noen yndlingsfarger, men blander meg fram til de fargene jeg ønsker meg i hvert bilde.

Neste ledd i Bjørns teknikk er å tegne over akvarellen med pastellblyanter. Det gir en jevn farge på store flater, og fargene blir klarere.

– Pastellblyanter får fram den fine strukturen i papiret. Og den liker jeg å få fram! Det gir også en mulighet til å justere fargene og modellere figurene.

Til slutt går han over konturene med en mørkere nyanse, gjerne sort, mørkeblått eller kadmiumrødt. Pastellfarger må fikseres med fikseringsspray så de ikke smitter av.

– Husk også å arbeide fra en kant, så ikke du får gnidd fargene utover! Jeg jobber alltid fra

øverste venstre hjørne og på skrå ned mot høyre, høyrehendt som jeg er, sier Bjørn.

Når Bjørn har levert originalene til forlaget, sendes de videre til en reprottekniker som skanner dem inn digitalt. Det blir gjerne noen omganger fram og tilbake før prøvetrykkene er godkjent og boken kan trykkes.

Prisbelønnet

Tegneseriene hans er utgitt i USA, Danmark, Sverige og Finland.

Han har hatt flere separatutstillinger, er innkjøpt av Nasjonalbiblioteket og har mottatt priser for tegneseriene og illustrasjonene sine.

Bjørn Ousland har flere ganger fått Kulturdepartementets priser for sine illustrasjoner. For bøkene *Mareritt* (sammen med Jón Sveinbjörn Jónsson), *Solrunns saga* (sammen med Eirik Ildahl), *Mumle Gåsegg* og *Grimsborken* fikk han tegneserieprisen og for *Frøken Bisk Glems* og *femten andre* (forfatter Halvor Roll) ble han tildelt illustrasjonsprisen. Ousland har også vunnet Sproingprisen og NBS-prisen for

Etter at bildene er malt med akvarell legger Bjørn på pastellfarger. Pastell gir klare og jevne fargeflater.

Tegnebordet til Bjørn med utstyret han bruker. Bildet sprayes til sist med fiksativspray.

beste norske tegneserie ved Raptusfestivalen i Bergen. Blant hans tidligere serier er trilogien *Solruns saga* (1988–93) kanskje den mest kjente, og den regnes som et av hovedverkene blant de historiske seriene i Norge. Han ble nominert til Brageprisen i 2003 sammen med Jon Ewo for *Vil den virkelige William være så snill å reise seg!* Denne boken fikk Kulturdepartementets fagbokpris.

Salgsuksess

Bjørn Ousland har tidligere laget fire bildebøker sammen med forfatter, tusenkunstner og programleder i NRK Knut Nærum, to bøker om Barnepolitiet og to om Kalle Komet. Den femte boken, *Kalle Komet og Meteormonsteret* er under arbeid, og skal komme ut høsten 2007.

Hele førsteopplaget av barne-boken *Monkey Pop-saken* ble utsolgt etter bare en uke, og fikk strålende mottagelse både av kritikere og publikum.

Boken handler om unge Kim som mangler bare ett kort for å ha samlet alle Monkey Pop-kortene i albumet sitt. Kortene følger med

tyggegummipakninger. Omsider er han heldig, og kjøper en tyggegummi med akkurat det kortet han mangler: Babbit i gull. Men før han får satt kortet trygt i albumet, blir det stjålet av Oda og Ida, de slemmeste jentene i verden, og hunden Satan. Med hjelp fra Barnepolitiet drar Kim ut på «hevntokt» for å få tilbake kortet.

Han er en gammeldags helt, i motsetning til barnebøker der hovedpersonen finner en magisk pinne og får alt lagt opp i hendene

helt ufortjent, forteller forfatter Knut Nærum om Kim i et intervju med Aftenposten.

Bjørn får en liten bok

Mange måneder etter første idéskisse kommer et bud med en liten pakke til Bjørn fra trykkeriet. Det er den ferdige boken Bisk får en liten unge. Men forfatteren er alt annet enn bisk:

– Det er alltid morsomt å få en bok ferdig trykt!

Igjen har han et synlig og flott resultat av sitt arbeid.

En bok har blitt til – og Bjørn Ousland kan plassere den i samlingen sin sammen med Norgeshistorien, Shakespeare-biografi og eventyrbøker.